

ПИТЪР УОТС ПЛЪТТА СТАНА СЛОВО

Превод от английски: Богдан Русев, 2015

chitanka.info

Уескот изпита облекчение, когато то най-сетне спря да диша.

Този път беше продължило с часове. Беше чакал до него, докато то с хриптене издишваше гъсти зловония, а гръдният му кош се надигаше, гъргореше и изпълваше стаята с упоритото си напомняне, че все още само умира, но не е умряло, все още не. Той бе търпелив с него. Десет години го бяха научили на търпение; и сега, най-сетне, нещото на масата се отказваше.

Нещо се раздвижи зад него. Той се обърна, раздразнен: умиращите чуват по-добре от живите и една-единствена произнесена дума беше в състояние да провали многочасово наблюдение. Но зад него бе само Лин, която се промъкна безшумно в стаята. Уескот се отпусна. Лин знаеше правилата.

За миг дори се запита защо беше дошла.

След това отново се обърна към тялото. Гръдният му кош беше спрял да се движи.

„Шестдесет секунди“, предположи той. „Плюс-минус десет.“

Нещото вече беше мъртво във всякакъв практически смисъл. Но в него все още тлееха няколко въгленчета, няколко закъснели нервни окончания продължаваха да присветват в мозъка, задръстен от вече мъртвата мрежа. Машините на Уескот му показваха пейзажа на това умиращо съзнание: топография от светещи нишки, която се разпадаше пред очите му.

Сърдечната нишка потръпна и замря неподвижно.

„Тридесет секунди. Плюс-минус пет.“

Уточненията му идваха автоматично. Истината не съществуваше. Не съществуваха факти. Съществуваше само спектърът на обоснованите предположения.

Усещаше невидимото присъствие на Лин, която чакаше зад гърба му.

Уескот хвърли поглед към масата и отново извърна очи: клепачът на едното хлътноло око се беше отворил съвсем малко. Едва ли не можеше да си представи как бе видял нещото да наднича отвътре.

Нещо се промени на мониторите. „Ето, идва...“

Не знаеше защо това го плаши. В крайна сметка, това бяха само нервни импулси; мимолетна вълна от електричество, която почти недоловимо преминаваше от средния мозък към мозъчната кора и оттам в забвението. Просто стон на няколко обречени неврона.

След тях остана само плът, все още топла. На мониторите се виждаха десетина прави линии. Уескот се наведе и провери проводниците, които свързваха плътта с машината.

— Час на смъртта: деветнадесет и четиридесет и три — каза той на диктофона си.

Машините, интелигентни посвоему, започнаха да се изключват сами. Уескот се взря в мъртвото лице и отвори с форцепс стиснатия клепач. Неподвижната зеница под клепача гледаше някъде зад него, прикована в безкрайността.

„Добре го прие“, помисли си Уескот.

Спомни си за Лин. Тя стоеше отстрани, с извърнато лице.

— Съжалявам — каза тя. — Знам, че това никога не е подходящ момент, но...

Той не каза нищо.

— Става дума за Зомби — продължи тя. — Беше нещастна случайност, Ръс — той изскочи на улицата и... и аз го занесох при ветеринарката, която каза, че е твърде тежко ранен, но не искаше да го приспи без твоето съгласие, защото така и не си ме регистрирал като собственик...

Тя млъкна изведнъж, като в края на внезапно наводнение.

Той сведе очи към пода.

— Да го приспи?

— Тя каза, че е почти сигурна как нищо от това, което биха могли да се опитат да направят, няма да свърши работа, ще струва хиляди и той вероятно така или иначе ще умре...

— Имаш предвид, да го убие. Тя не иска да го убие без моето съгласие.

Уескот се зае да откача проводниците от трупа, като ги прибираще по местата им. Вендузите на проводниците увисваха като пиявици, лъскави от гела за намаляване на електрическото съпротивление.

— ... а аз си мислех само за това, че след осемнадесет години не би трябвало да умира сам, някой би трябвало да бъде при него, но аз не мога, нали разбираш, просто не...

Някъде в дъното на черепа му се провикна едно миниатюрно гласче: „Господи, все едно не ми е достатъчно всичко, с което се занимавам, а сега ще трябва да гледам как се случва и със собствения

ми котарак?!“ Но гласчето долетя някъде много отдалече и той почти не го чуваше.

Той сведе очи към масата. Трупът се взираше нагоре с циклопския си поглед.

— Разбира се — каза след малко Уескот. — Аз ще се погрижа за това.

Позволи си леко да се усмихне, преди да добави:

— Работният ден още не е свършил.

Компютърът стоеше в единия ъгъл на дневната — абаносов куб от тъмен плексиглас, който през последните десет години беше говорил с него с гласа на Каръл. Отначало го болеше да го чува — толкова, че едва не промени програмата; но се бе преборил с този импулс и го бе победил, и сега понасяше синтетичната близост на този глас като човек, който сам си е наложил наказание за някакъв огромен грях. Някъде през последното десетилетие болката беше утихнала под нивото на съзнателното. Сега просто чуваше този глас да му съобщава за получените писма и не изпитваше нищо.

— Джейсън Мосби от Саутъм се обади пак — каза гласът, като имитираше свършено интонацията на Каръл. — В-все още иска да направи интервю с теб. Остави програма за разговор в паметта ми. Можеш да я пуснеш, когато искаш.

— Има ли нещо друго?

— Яката на Зомби спря да излъчва сигнал в девет и шестнадесет, а Зомби не се появи за следобедното си хранене. М-може би трябва да го потърсиш.

— Зомби го няма — каза той.

— И аз това казах.

— Не, имам предвид...

„Господи, Каръл. Никога не си разбираше от евфемизми.“

— Зомби го блъсна кола. Мъртъв е.

„Дори когато се опитвахме да ги използваме за теб.“

— О. Мамка му.

Компютърът замлъкна за момент, докато някакъв вграден часовник отброи точното количество наносекунди.

— Съжалявам, Ръс.

Беше лъжа, разбира се — но въпреки това беше доста убедителна.

От другата страна Уескот слабо се усмихна.

— Случва се. Въпрос на време, за всички нас.

Зад него се чу нещо. Той се извърна от куба; на прага стоеше

Лин. В очите ѝ се четяха съчувствие и още нещо.

— Ръс — каза тя. — Толкова съжалявам.

Той усети как тъгълчето на устните му потрепва.

— Компютърът също съжалява.

— Как се чувстваш?

Той сви рамене.

— Май нищо ми няма.

— Съмнявам се. Все пак си го имал толкова много години.

— Да. Липсва... липсва ми.

Почувства стегнат възел от вакуум в гърлото си. Анализира това усещане с някакво отстранено изумление и изпита едва ли не благодарност за него.

Тя прекоси стаята с босите си крака и улови ръцете му.

— Съжалявам, че не бях при него накрая, Ръс. Но не можех да направя нищо повече от това да го закарам дотам. Просто не можех, нали разбираш...

— Всичко е наред — каза Уескот.

— ... а и без това ти трябваше да си там, така че...

— Всичко е наред — повтори той.

Лин се изправи и потърка брадичката си с едната ръка.

— Предпочиташ да не говорим за това, така ли?

Разбира се, това означаваше: „Защото аз предпочитам да говорим за това“.

Той се запита какво да каже така, че да не прозвучи напълно предвидимо — и изведнъж осъзна, че можеше да си позволи да каже истината.

— Мислех си — започна той, — че така му се падаше.

Лин примигна.

— Имам предвид, че самият той беше отговорен за доста кръвопролития. Нали си спомняш как на всеки няколко дни донасяше по някой ранен дребен гризач или птица, и аз никога не го оставях да ги убие наистина...

— Защото не искаше да гледаш как нещо страда — каза Лин.

— ... затова ги убивах аз.

Един удар с чука, достатъчен мигновено да размаже мозъка и да не остави нищо, което да е способно да изпитва страдание.

— Винаги му развалях удоволствието. Толкова е досадно да се играе с умрели неща, че той ми се сърдеше с часове след това...

Тя тъжно се усмихна.

— Той изпитваше болка, Ръс. Искаше да умре. Знам, че обичаше този малък неблагоприятник, и двамата го обичахме.

На мястото на вакуума се разпали нещо друго.

— Всичко е наред, Лин. Нали не си забравила, че през цялото време гледам как умират хора? Нямам чак такава нужда от терапия заради една шибана котка. А дори да беше така, ти можеше...

„... поне да дойдеш тази сутрин.“

Той се спря, преди да го каже. „Ядосан съм“, осъзна той. „Странно. Не съм използвал това чувство от години.“

Струваше му се необичайно, че нещо толкова старо може да има толкова остри ръбове.

— Съжалявам — каза с равен глас той. — Не исках да избухвам по този начин. Просто... вече чух достатъчно общи приказки от ветеринарката, нали разбираш? Омръзна ми хората да казват „Той иска да умре“, когато имат предвид „Ще ти струва твърде скъпо“. А особено ме дразнят хората, които говорят за любов, когато имат предвид икономика.

Лин го прегърна.

— Нямахте какво да направят.

Той остана на мястото си, като леко се поклащаше и почти не забелязваше нейната прегръдка.

„Каръл, колко платих за това да продължаваш да дишаш? И кога реших, че не си струваш постоянните разходи?“

— Винаги става дума за икономика — каза той.

После вдигна ръце, за да я прегърне.

— Вие искате да четете мисли.

Този път не беше гласът на Каръл. Този път гласът беше на онзи мъж от Саутъм... Мосби, нали така се казваше? Програмата на Мосби бе записана в паметта на компютъра и дирижираше хор от електрони,

които се чуваха така, както звучеше неговият глас — като евтин аудиоклонинг. Уескот го предпочиташе пред оригинала.

— Да чета мисли? — той се замисли върху това. — Не, в момента просто се опитвам да изградя действащ модел на мисълта.

— Нещо като мен?

— Не. Ти си просто едно модерно меню. Задаваш въпроси и в зависимост от това как ще им отговоря, продължаваш по определени разклонения към следващите въпроси. Твоят модел е линеен. Истинските мисли са по-скоро... разпръснати.

— Мислите не са сигнали, а пресечните точки на сигнали.

— Явно си чел Пенторн.

— Чета го в момента. Включил съм подпрограма по абстрактна биомедицина.

— Хм.

— Освен това чета и Гьодел — каза програмата. — И ако той е прав, вие никога няма да създадете точен модел на човешкия ум, защото не може да съществува кутия, която да е достатъчно голяма да побере самата себе си.

— В такъв случай нещата трябва да се опростят. Да се махнат подробностите, но да се запази същината. И без това моделът не бива да бъде твърде голям; ако е толкова сложен, колкото оригинала, ще бъде също толкова труден за разбиране.

— Значи просто ще режете от мозъка, докато от него не остане нещо достатъчно просто, за да можете да го изучавате?

Уескот направи гримаса.

— Ако се налага да се каже по такъв начин, че да може да се споделя в мрежата, да — предполагам, че и това обяснение ще свърши работа.

— Достатъчно сложно ли ще бъде останалото, за да разберете от него нещо за човешкото поведение?

— Погледни себе си.

— Аз съм просто едно модерно меню.

— Точно така. Но знаеш повече от истинския Джейсън Мосби. И освен това с теб се разговаря по-интересно; виждал съм го веднъж на живо, така че знам за какво говоря. Обзалагам се, че дори ще изкараш по-висока оценка на теста на Тюринг. Нали?

Последва едва доловима пауза.

— Не знам. Вероятно да.

— От моя гледна точка ти си по-добър от оригинала, а използваш само няколко процента от изчислителната мощност, необходима за него.

— Да се върнем на...

— И ако оригиналът крещи и се съпротивлява, когато някой се опита да го изключи — продължи Уескот, — това е само защото е програмиран да си мисли, че е способен да страда. Просто влага малко повече усилия в това да направи така, че подпрограмите му да продължават да работят. Значи може би няма чак такава голяма разлика, нали?

Програмата замълча. Уескот започна да брои наум: „една секунда, две секунди, три...“

— Това всъщност е свързано с една друга тема, за която исках да ви попитам — каза менюто.

Трябваше му почти четири секунди, за да отговори, при това като смени темата. Все пак си имаше ограничения. Но беше добра програма.

— Не сте публикували нищо от изследванията си за „Ван-Ген“ — отбеляза копието на Мосби. — Разбира се, аз нямам достъп до темата на научната ви работа в Националния съвет за научни и инженерни проучвания, но ако се съди по краткото описание, което е обществено достояние, вие работите с мъртви хора.

— Не мъртви. Умиращи.

— Преживявания на ръба на смъртта? Усещане за левитация, тунел от светлина и други подобни?

— Всичко това са симптоми на аноксия — каза Уескот. — И общо взето, нямат никакъв смисъл. Ние стигаме по-далеч.

— Защо?

— По-лесно е да се документират само няколко основни модела, след като останалите мозъчни функции вече са се изключили.

— Какви модели? Какво ви показват те?

„Показват ми, че има само един начин да се умре, Мосби. Независимо дали умираме от старост, от насилие или от болест, всички пеем една и съща проклета лебедова песен, преди да пукнем. Дори няма нужда да си човешко същество; достатъчно е да имаш неокортекс, за да влезеш в този клуб.

И знаеш ли още какво, Мосби? Вече почти можем да прочетем какво пише на нотния лист. Ако дойдеш лично, да речем след един месец, ще мога да ти покажа собствените ти последни мисли, преди да умреш. Ще мога да ти дам новината на века.“

— Доктор Уескот?

Той примигна.

— Извинявай, какво ме попита?

— Какви модели? Какво ви показват те?

— А ти как мислиш? — каза Уескот и отново започна да брои наум.

— Мисля, че гледате как хората умират — отговори програмата, — и правите снимки. Не знам защо. Но мисля, че нашите абонати биха искали да научат.

Уескот помълча няколко секунди.

— Кой модел си? — попита най-сетне той.

— Шест точка пет.

— Току-що си излязъл, нали?

— На петнадесети април — каза му програмата.

— По-добър си от шест точка четири.

— Непрекъснато се усъвършенстваме.

Зад него се чу шум от отваряне на врата.

— Спри — каза Уескот.

— Да изключа програмата или само да я оставя на п-пауза? — попита го гласът на Каръл от куба.

— На пауза.

Уескот остана загледан в компютъра, леко разтърсен от промяната в гласа му.

„Не им ли става тясно там вътре?“

— Чуваш ли? — обади се Лин зад гърба му.

Той се завъртя на стола. Тя събуваше обувките си на входната врата.

— Какво да чувам? — попита Уескот.

Тя прекоси стаята.

— Чуваш ли как гласът ѝ понякога звучи така, все едно... заеква?

Той се намръщи.

— Все едно е изпитвала болка, когато го е записвала — продължи тя. — Може би е станало още преди да ѝ поставят

диагнозата. Но когато е програмирала тази машина, машината е уловила това. Никога ли не си го чувал? През всичките тези години?

Уескот не каза нищо.

Лин отпусна ръце на раменете му.

— Сигурен ли си, че не е време да промениш личността на това нещо? — попита го меко тя.

— Това не е личност, Лин.

— Знам. Това е просто алгоритъм за съчетаване на модели. Всеки път го казваш.

— Не знам от какво се притесняваш толкова. Няма никаква заплаха за теб.

— Нямах предвид, че...

— Преди единадесет години тя си е поговорила малко с това нещо. И сега то използва нейните модели на изразяване. Но не е тя. Знам това. Знам, че е остаряла операционна система, която никой не използва вече почти цяло десетилетие.

— Ръс...

— Тъпата програма, която ми е изпратил Мосби, е десет пъти по-усъвършенствана. А мога да отида и да си купя психологически симулатор, който ще засрами и нея. Но това е всичко, което ми е останало, не разбираш ли? Можеш поне да ми оставиш свободата да си я спомням така, както искам.

Тя се отдръпна.

— Ръс, не се опитвам да се скарам с теб.

— Радвам се — каза той и отново се обърна към компютъра. — Продължавай.

— Спри — каза Лин.

Компютърът мълчаливо зачака.

Уескот бавно си пое дъх и отново се обърна към нея.

— Аз не съм от твоите пациенти, Лин.

Думите му бяха премерени и безизразни.

— Ако толкова държиш да си взимаш работа за вкъщи, поне си намери някой друг, с когото да се упражняваш.

— Ръс... — гласът ѝ заглъхна.

Той продължи да я гледа, напълно неутрално.

— Добре, Ръс. Ще се видим по-късно.

Тя се обърна и се отдалечи към вратата. Уескот забеляза контролираната скованост в нейната походка и си представи картечните контракции на актомиозиновия комплекс, когато се протегна да вземе обувките си.

„Тя бяга от мен“, помисли си той, очарован от тази мисъл. „Моите думи ѝ причиниха това. Аз произвеждам въздушни вълни, които карат милиони нервни окончания в нейния мозък да проблясват като мълнии зад облак. Колко операции в секунда се провеждат там вътре? Колко прекъсвачи се включват и изключват, за да пренасочат импулсите, докато част от всичкото това електричество протече по ръката ѝ, за да я накара да завърти бравата?“

Той проследи с поглед как нейният сложен механизъм затвори вратата след себе си.

„Отиде си“, помисли си той. „Отново спечелих.“

Уескот гледаше как Хамилтън затяга ремъците на шимпанзето върху масата и закача проводниците на скалпа му. Шимпанзето беше свикнало с тази процедура; и преди го бяха подлагали на подобни унижения и то винаги беше излизало от тях в добро здраве и състояние на духа. Нямаше причина този път да очаква нещо по-различно.

Хамилтън стегна ремъците и по-малкият примат на свой ред се стегна и изсъска.

Уескот погледна един монитор наблизко.

— Дявол да го вземе, то се изнерви.

Графиките за дейността на мозъчната кора, обикновено с лениви извивки, сега подскачаха като епилептични спазми през целия екран.

— Не можем да започнем, докато не се успокои. Ако се успокои. Мамка му. Това може да провали целия запис.

Хамилтън стегна един от ремъците още малко по-силно. Шимпанзето, притиснато с гръб към масата, се напрегна още веднъж и след това изведнъж застина.

Уескот отново погледна екрана.

— Добре, успокоява се. Готови за представление, Пийт — след около тридесет секунди си ти.

Хамилтън вдигна спринцовката в ръката си.

— Готови.

— Добре, записваме основната линия — сега. Давай, когато си готов.

Иглата се заби в плътта. Уескот се замисли за очевидно нечовешката природа на нещото на масата; беше твърде дребно и космато, с извити крака и дълги маймунски ръце. „Машина. Нищо повече. Калиеви йони, които подскочат в една много компактна версия на телефонна централа.“

Но очите му, когато се разсея за миг и погледна към тях, отвърнаха на неговия поглед.

— Запис на средния мозък след петдесет секунди — отбеляза на глас Уескот. — Плюс-минус десет.

— Добре — каза Хамилтън. — Влиза в тунела.

„Просто машина, която остава без гориво. Няколко нервни окончания се закашлят като двигател с празен резервоар и системата решава, че вижда светлини и усеща движение...“

— Ето го. В таламуса — докладва Хамилтън. — Точно навреме.

Кратка пауза.

— Вече е в неокортекса. Всеки път става така, дявол да го вземе.

Уескот не погледна. Знаеше какво се случва. Беше виждал линията на електрическите импулси в мозъка на половин дузина различни видове, беше наблюдавал познатата траектория на графиката от умиращото съзнание на хора от болнични легла, операционни маси и смачканите останки на подходящи автомобили. Вече дори нямаше нужда от помощта на машините, за да го види. Беше му достатъчно да ги погледне в очите.

Веднъж, в миг на безразсъдно отклонение от дисциплината, той се бе запитал дали не става свидетел на излитането на душата, която изпълзва на повърхността на съзнанието като земен червей, изкаран от земята от силния дъжд. Друг път си беше помислил, че може би е записал електроенцефалограмата на Онази с косата.

Но вече не си позволяваше подобни невъздържани фантазии. Сега просто се взираше в разширяващите се зеници в тези очи и слушаше последното ехо от разтревоженото блееие на сърдечния монитор.

Нещо зад очите угасна.

„Какво беше?“, попита наум той.

— Още не знаем — каза Хамилтън до него. — Но след една, най-много две седмици ще го заковем.

Уескот примигна.

Хамилтън се зае да сваля ремъците от трупа. След малко вдигна поглед към него.

— Ръс?

— То знаеше — каза Уескот.

Гледаше монитора, на който вече се виждаха само прави линии и смущения.

— Аха — отговори Хамилтън и сви рамене. — Понякога ми се иска да разбера какво им го подсказва. Щеше да ни спести много време.

Той избута трупа на шимпанзето в найлоновия чувал. Разширените зеници на шимпанзето сезираха в Уескот като гротескна карикатура на човешко изумление.

— Ръс? Добре ли си?

Той примигна; мъртвите очи изгубиха контрол върху него. Уескот вдигна поглед и видя Хамилтън, който го гледаше с необичайно изражение.

— Разбира се — отговори спокойно той. — По-добре от всякога.

Имаше клетка. В клетката помръдваше нещо, което беше виждал някъде — някакво малко окосмено тяло, което му изглеждаше познато. Но отблизо видя, че е сбъркал. Беше просто восъчна кукла или балсамиран екземпляр, който все още не беше попаднал в ръцете на студентите. На необичайни места в него влизаха тръбички, които пренасяха аликвоти жълта течност. Тялото на екземпляра пожълтя и се изду, докато го гледаше. Той се протегна през решетките на клетката... някак си можеше да го направи, макар че решетките бяха само на няколко сантиметра разстояние една от друга... и докосна нещото вътре. Очите на нещото се отвориха и погледнаха през него, безизразни и ослепели от болка; а зениците им не бяха вертикални, както очакваше, а кръгли и съвсем човешки...

Той усети как тя се събуди в нощта до него, но не помръдна.

Нямаше нужда да поглежда към нея. Чу как се промени дишането ѝ, после почти почувства как всичките ѝ системи се

задействат една по една, докато очите ѝ не го фиксираха в почти пълния мрак. Остана легнал по гръб, загледан в сенките на тавана, без да ѝ отговори.

Извърна лице към бледата сива светлина, която се процеждаше през прозореца. Напрегна слух, за да чуе далечните шумове на града.

За миг се запита дали я болеше толкова, колкото него; след това си даде сметка, че нямаше как да има такова състезание. Дори най-силната болка, която беше в състояние да привика в себе си, беше просто послевкус.

— Днес се обадох на ветеринарката — каза той. — Тя ми каза, че не са имали нужда от съгласието ми. Всъщност изобщо не е имало нужда да ходя там. Можели са да изключат Зомби още в момента, в който ти си го занесла там, но ти си им казала да не го правят.

Тя все така не помръдваше.

— Значи си ме излъгала. Нагласила си го така, че да отида там и да видя как още една малка част от живота ми...

Той си пое дъх.

— ... се отчупва...

Тя най-сетне заговори:

— Ръс...

— Но ти не ме мразиш. Тогава защо си направила така, че да мина през това? Сигурно си решила, че по някакъв начин ще ми се отрази добре.

— Ръс, съжалявам. Не исках да те нараня.

— Според мен това не е съвсем вярно — отбеляза той.

— Не е. Сигурно си прав.

Тя помълча и добави, почти с надежда:

— Заболя те, нали?

Той примигна от мимолетното парене в очите си.

— А ти как мислиш?

— Мисля, че преди девет години дойдох да живея с най-внимателното и хуманно човешко същество, което бях срещала през живота си. А преди два дни не знаех дали на него изобщо му пука за смъртта на домашното му животно, което имаше от осемнадесет години насам. Наистина не знаех, Ръс, и съжалявам, но просто трябваше да проверя. Разбираш ли ме?

Той се опита да си спомни.

— Мисля, че от самото начало си сгрешила. Мисля, че преди девет години си ме надценила.

Той усети как тя поклати глава.

— Ръс, след като Каръл почина, аз се уплаших, че и ти ще умреш. Спомням си как се надявах никога да не мога да изпитвам такава болка заради друго човешко същество. Влюбих се в теб, защото ти можеше.

— О, любов имаше. Поне няколко десетки хиляди долара. Така и не успях да пресметна окончателната сума.

— Ти не го направи заради това! Нали си спомняш колко страдаше тя?

— Всъщност не. Тя непрекъснато беше на обезболяващи. Така ми казваха. Когато започнаха да режат парчета от нея, тя вече беше... безчувствена...

— Ръс, аз също бях там. Те казаха, че няма никаква надежда за нея, че изпитва непрекъсната болка и самата тя би искала да умре...

— О, да. По-късно наистина казаха така. Когато беше дошло времето да се вземе решение. Защото знаеха...

Той спря. После започна отново:

— Знаеха какво искам да чуя.

Лин застина напълно неподвижно до него.

Той се засмя веднъж, съвсем тихо.

— Но аз не биваше да се оставям да ме убедят толкова лесно. Аз знам истината по-добре от тях. Ние не сме създадени да посрещаме смъртта с достойнство; животът се бори с нокти и зъби и прави всичко по силите си, за да си спечели още няколко мига съществуване, вече повече от три милиарда години. Човек не може просто така да реши да се изключи.

Тя отпусна ръка на гърдите му.

— Хората решават да се изключат през цялото време, Ръс. Твърде често. Знаеш това.

Той не отговори. Далечният вой на сирена отравяше пустотата.

— Не и Каръл — каза след малко той. — Аз взех това решение вместо нея.

Лин облегна глава на рамото му.

— И прекара последните десет години от живота си в опити да разбереш дали си взел правилното решение. Но те не са тя, Ръс —

всички тези хора, които си записал, всички тези животни, които си... приспал, те не са тя и...

— Не. Не са — каза той и затвори очи. — Те не се мъчат с месеци. Те не се... сбръчкват... и ти знаеш, че ще умрат, и винаги става бързо, и няма нужда да идваш при тях ден след ден и да гледаш как се превръщат в нещо, което... което трака всеки път, когато си поема дъх, и дори не знае кой си, така че ти се иска то просто да...

Уескот отвори очи.

— Винаги забравям какво работиш — каза той.

— Ръс...

Той я погледна спокойно.

— Защо ми го причиняваш? Не мислиш ли, че вече съм го правил достатъчно?

— Ръс, аз просто...

— Няма смисъл, не разбираш ли? Вече е твърде късно за това. Отне ми много време, но аз вече знам как работи съзнанието — и знаеш ли какво? В крайна сметка, то не е нищо особено. В него няма нищо духовно, дори квантово. Съзнанието просто е голям брой прекъсвачи, свързани в обща мрежа. Така че няма никакво значение, ако хората не могат да кажат какво мислят. Съвсем скоро аз ще мога да прочета мислите им.

Говореше спокойно и разумно. Гледаше само в тавана; притъмнялото осветително тяло на него сякаш се люлееше пред очите му. Той примигна и стаята изведнъж се размаза пред погледа му.

Тя вдигна ръка, за да докосне мокрото му лице.

— То те плаши — прошепна тя. — Преследваш го от десет години и вече почти си го уловил, и то те плаши до смърт.

Той се усмихна, но все така не я погледна.

— Не. Изобщо не е това.

— А какво е тогава?

Той си пое дъх.

— Току-що го осъзнах. Вече изобщо не ме интересува какво е.

Той се прибра у дома, като стискаше разпечатката, и по внезапната пустота в апартамента разбра, че е изгубил и на това място.

Компютърът спеше в своя ъгъл. На една от стените му примигваха няколко спорадични показания, като оскъдна автономна мозайка. Той направи няколко крачки към него и на половината път до него, една от стените на куба оживя.

От екрана го погледна Лин, от раменете нагоре.

Уескот се огледа. Едва не я повика на глас.

Устните на Лин се раздвижиха от куба.

— Здравей, Ръс — казаха те.

Той успя да се разсмее.

— Никога не съм очаквал да те видя там.

— Най-сетне реших да изпробвам едно от тези неща. Беше прав, за десет години са напреднали много.

— Значи си истинска симулация? А не само модерна програма за разговор?

— Аха. Беше доста впечатляващо. Това нещо погълна всякакви видеозаписи, както и всичките ми медицински и образователни данни, а след това трябваше да си поговоря с него, докато разбере коя съм.

„И коя си?“, запита се разсеяно той.

— Промени се пред мен, докато разговарях с него, Ръс. Беше си направо страшно. Отначало говореше съвсем безизразно и монотонно, но докато разговаряхме, то започна да имитира гласа и интонацията ми, и след известно време вече звучеше точно като мен. И ето го сега. Измина пътя от машината до човека за около четири часа.

Той се усмихна, но невесело, защото знаеше какво следва.

— Всъщност... беше все едно гледам теб, записан през последните няколко години — продължи моделът. — Но на обратно.

Той отговори напълно безизразно.

— Значи няма да се върнеш у дома.

— Напротив, Ръс. Просто моят дом вече не е тук. Искан ми се да не беше така, няма да повярваш колко много ми се иска, но ти просто не искаш да се откажеш от това, а аз не мога повече да живея с него.

— Ти все още не разбираш. Това е просто програма, която по една случайност говори като Каръл. Няма никакво значение. Аз... ще я изтрия, щом е толкова важно за теб...

— Не говоря за това, Ръс.

Той се зачуди дали не трябваше да попита за подробности и реши да не го прави.

— Лин... — започна той.

Устните ѝ се разтеглиха. Не беше усмивка.

— Не ме моли за това, Ръс. Не мога да се върна, докато ти не го направиш.

— Но аз съм тук!

Тя поклати глава.

— Последния път, когато видях Ръс Уескот, той се разплака. За малко. И аз си помислих... помислих си, че е преследвал нещо в продължение на десет години и сега, когато най-сетне е успял да го види и то се е оказало твърде голямо за него, той е избягал и е оставил някакъв автопилот да продължи преследването вместо него. И аз не го обвинявам за това, и ти много приличаш на него, наистина — но в теб няма нищо, което да знае как да усеща нещо.

Уескот си помисли за ацетилхолинестаза и ендогенни опиоидни съединения.

— Грещиш, Лин. Аз знам повече за усещанията от почти всеки друг човек на света.

Копието на Лин на екрана въздъхна с лека усмивка.

Симулацията носеше нови обици; приличаха на антични интегрални схеми. Уескот си помисли да каже нещо за тях, да направи комплимент или да ги разкритикува, да каже каквото и да е, за да насочи разговора в по-безопасна посока. Но се страхуваше, че може би тя ги беше носила от години насам, а той просто не ги бе забелязал, затова не каза нищо.

— Защо не можа да ми го кажеш лично? — попита накрая той.
— Не заслужавам ли поне толкова? Защо не можа поне да ме изоставиш лице в лице?

— Това е лично, Ръс. Това е точно толкова лично, на колкото си готов самият ти от известно време насам.

— Глупости! Да не би да съм те накарал да отидеш да си направиш симулация? Да не мислиш, че гледам на теб като на някаква карикатура? Господи, Лин...

— Не го приемам лично, Ръс. За теб всички ние сме карикатури.

— За какво говориш, за бога?

— Всъщност не те обвинявам. Защо да се учиш да играеш на триизмерно шахматно поле, когато можеш да опростиш играта до

морски шах? Разбираш я перфектно и винаги печелиш. Естествено, играта не е толкова интересна, но...

— Лин...

— Твоите модели само опростяват реалността, Ръс. Но не я пресъздават.

Уескот си спомни за разпечатката, която държеше в ръката си.

— Напротив. Пресъздават я толкова, колкото е необходимо.

— Е...

Образът погледна за миг надолу. „Невероятно колко прилича на нея, когато се преструва и не иска да ме гледа в очите...“

— ... значи вече имаш отговор.

— Ние го имаме. Аз, няколко терабита софтуер и многобройните ми колеги, Лин. Хора. Които работят заедно с мен, лице в лице.

Тя отново вдигна поглед към него и Уескот остана изумен, когато видя как програмата имитираше дори внезапната наскърбена яснота на погледа ѝ в този момент.

— И какъв е отговорът? Какво има в края на тунела?

Той сви рамене.

— Нищо особено, в крайна сметка. Едно разочарование.

— Надявам се да е нещо повече от това, Ръс. Защото то сложи край на нас двамата.

— А може и да е било страничен продукт от процедурата. Може би е добрият стар ефект на наблюдателя. Здравият разум щеше да бъде достатъчен, за да го предположим, и аз можех да си спестя...

— Ръс...

Той не погледна към екрана.

— Там долу няма нищо — каза накрая той. — Нищо, което да е в състояние да мисли. Там долу никога не ми е харесвало, защото има само... сурови инстинкти. Останали от времето, когато лимбичната система е била целият мозък. Но сега тя е превърната в общ работник, нали така? Една малка част от цялото, която да се занимава с баналните автономни процедури, които са под нивото на неокортекса. Дори не съм си помислял, че тази част може все още някак си да бъде... жива...

Гласът му заглъхна. Привидението на Лин търпеливо го чакаше да продължи, може би неспособно да отговори на това. Или програмирано да не го прави.

— Човекът умира отвън навътре, знаеше ли това? — каза той, когато от мълчанието започна да го боли повече, отколкото от думите. — И тогава, само за миг, от нас остава само онова по средата. А там долу никой не иска да... разбираш ли, дори самоубийците са се заблуждавали. Това са интелектуални игрички. Толкова сме горди с шибаните си мисли, че съвсем сме забравили за старото влечуго, което спи вътре в нас — онази част от мозъка, която не може да преценява етични съображения, качество на живота или затруднения за близките, а просто иска да живее, защото е програмирана само за това, нали разбираш? И в самия край, когато нас вече ни няма, за да я контролираме, тази част излиза на повърхността, оглежда се и в този последен миг разбира, че е била предадена, и... започва да крещи...

Стори му се, че някой произнася името му, но не вдигна очи, за да разбере дали е така.

— Ето това откривахме всеки път — каза той. — Нещо, което се пробужда след сто милиона години, изплашено до смърт...

Думите му увиснаха във въздуха пред него.

— Няма как да знаеш това.

Гласът ѝ беше далечен, едва разпознаваем, и изведнъж беше започнал да звучи напрегнато.

— Нали сам каза, че това може да е страничен продукт? Може би тя изобщо не се е почувствала така, Ръс. Не разполагаш...

— Няма значение — измърмори той. — Органичните програми винаги умират еднакво...

Той вдигна очи към екрана.

И за бога, образът плачеше — фосфоресциращи сълзи се стичаха по изкуствените страни в някаква скверна пародия на това, което щеше да направи Лин, ако наистина беше там. Уескот изпита внезапна омраза към тази програма, която плачеше заради него, към близостта на тази машинна интуиция, към прецизността на тази фалшификация. Към простия факт, че машината я познаваше толкова добре.

— Няма значение — каза той. — Както ти казах, беше разочарование. Е, сигурно трябва да си тръгваш, за да докладваш на твоето... тяло...

— Мога да остана, ако искаш. Знам колко ти е трудно, Ръс...

— Не, не знаеш — усмихна се Уескот. — Може би Лин щеше да знае. Но ти просто имаш достъп до база психологически данни. Добър

опит, все пак.

— Няма нужда да си тръгвам веднага, Ръс...

— Ей, аз вече не съм той. Забрави ли?

— ... можем да си говорим още, ако искаш.

— Аха. Диалог между карикатура и автопилот.

— Няма нужда да си тръгвам веднага.

— Вижда ти се алгоритъмът — каза той, като продължаваше да се усмихва.

После строго каза:

— Спри.

Кубът потъмня.

— Да изключа програмата или само да я оставя на п-пауза? — попита го Каръл.

Той остана неподвижен за момент, без да отговаря, загледан в безизразния тъмен куб от плексиглас. Не виждаше вътре нищо друго, освен собственото си отражение.

— Изключи я — каза накрая. — И я изтрий.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.